

Türk Yükseköğretiminde Araştırma Üniversitelerinin Rolü

Uğur KÜÇÜKOĞLU¹ ve Mahmut Ensar GÖKTAŞ²

Öz

Araştırma üniversitelerinin yükseköğretimdeki yeri, ülkenin bilimsel ve teknolojik gelişimine katkıda bulunmaları ve öğrencilere öncü bir eğitim sunmaları nedeniyle önemlidir. Bu üniversiteler genellikle kapsamlı araştırma programlarına sahip ve öğrencilere, bilim ve teknoloji alanlarında en son bilgileri ve teknolojileri öğrenme fırsatları sunarlar. Araştırma üniversitelerinin yükseköğretimdeki yeri ile ilgili olarak öğrencilere sağladıkları öncü eğitim ve uygulamalı bilim ve teknoloji alanlarında öncü araştırmalar yapmaları ile ülkenin bilim ve teknoloji alanında rekabet edebilirliğini arttırmada önemli rol oynarlar. Ayrıca, araştırma üniversitelerinin yaptıkları araştırmalar ile ülkenin sektörlerinde çalışanlarına ve genel olarak toplumun bilgiye ve teknolojik gelişmelere erişimini sağlarlar. Bu çalışmada ülkemizdeki 23 araştırma üniversitesinin, 13 göstergeye göre konumlarının ve yükseköğretimdeki yerlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda 23 üniversitenin, özellikle araştırma bazlı ve lisansüstü eğitim göstergelerinde ülkemizdeki diğer 200'e yakın üniversitenin toplamı kadar yükseköğretime katkı sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Araştırma üniversitesi, Eğitim

The Role of Research Universities in Turkish Higher Education

Abstract

The place of research universities in higher education is essential as they contribute to the scientific and technological development of the country and offer pioneering education to students. These universities often have extensive research programs and offer students opportunities to learn about the latest knowledge and technologies in science and technology. Regarding the place of research universities in higher education, they play an essential role in increasing the competitiveness of the country in the field of science and technology by providing pioneering education and leading research in the areas of applied science and technology. In addition, research universities provide access to information and technological developments to their employees in the country's sectors and society in general. This study aims to determine the positions of 23 research universities in our country according to 13 indicators and their place in higher education. As a result of the study, it has been seen that 23 universities contribute to higher education as much as the other 200 universities in our country, especially in terms of research-based and postgraduate education indicators.

Keywords: Higher Education, Research University, Education

Atıf İçin / Please Cite As:

Küçüköğlü, U. ve Göktaş, M. (2023). Türk yükseköğretiminde araştırma üniversitelerinin rolü. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 8 (2), 269-291. Doi: <https://doi.org/10.58648/inciss.1311114>

¹ Atatürk Üniversitesi, Büyük Veri Yönetim Ofisi, u.kucukoglu@atauni.edu.tr,

 ORCID: 0000-0003-3329-3121

² Atatürk Üniversitesi, Büyük Veri Yönetim Ofisi, mensargoktas@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-5923-0503

Giriş

“Araştırma üniversitesi” terimi, vizyonunu, misyonunu ve yol haritasını belirlemiş olan ve çalışma planlamasını bunlara göre düzenlemiş bir kurum olmanın yanında ayrıca bir modeldir. Bu üniversiteler güçlü araştırmacılar yetiştirmeyi hedefleyen, dünya bilimine ve bulunduğu bölgenin kalkınmasında da önemli ölçüde katkı sağlayan kurumlardır. Günümüzde bu üniversiteler akademinin ve bilgi dünyasının merkez bölgesi olarak değerlendirilmektedir. Bu üniversitelerin genel özellikleri arasında güçlü araştırmacılar, nitelikli akademik kadro, eğitim ve öğretim kalitenin yüksek tutulması, araştırma imkânlarının güçlü olması, fon kaynakları, yetenekli öğrenci kitlesi vs. gibi bulunmaktadır. 2017 yılında 11 üniversitemizin “Araştırma üniversitesi” olarak seçilmesi bu üniversitelerden beklentileri yüksek seviyelere taşımıştır. YÖK tarafından bu üniversitelere ayrıcalıklı destekler sunulmuş olup yine YÖK tarafından takip altında tutulmaktadır (Saraç, 2021). YÖK tarafından sağlanan bu imkânlar kapsamında araştırma üniversitelerinden ülkemizin hem toplumsal hem de ekonomik kalkınmasına önemli ölçüde fayda sağlamaları beklenmektedir. Çünkü bu üniversitelerin amacı, bilim adına araştırmalar yapmak, bilgiyi üretmek ve güçlü bilim adamı yetiştirmektir. Bu kapsamda araştırma üniversitelerinin iyi bir şekilde yönetilmeleri, her türlü donanım ve alt yapıya sahip olmaları önem taşımaktadır (Balyer & Özvural, 2020). Ayrıca araştırma üniversiteleri, vizyon, misyon, plan, politika, işleyiş süreçleri ve kadro yapılanması vs. gibi birçok özellikleri gereği diğer üniversitelerden oldukça farklıdırlar (Damar, Özdağoğlu, & Özveri, 2020).

Araştırma üniversiteleri, günümüz dünyasında bilgi ekonomisinin odak noktasında yer almakta ve artık dünya genelinde eğitimin ve bilimsel çalışmaların en iyisi olma yolunda gayret göstermektedirler. Bu anlamda üstün başarıyı elde etmenin yolu bu üniversitelerin gelişme evrelerini nasıl yaptıklarını ve nasıl planladıklarını analiz etmekten geçer. Bu üniversitelerin akademik ve sosyal anlamda birçok rolü vardır ve sorumlulukları büyüktür. Ayrıca dünya genelinde bir ülkenin bilimsel, sosyal ve ekonomik anlamda diğer ülke ve üniversiteler arasında önemli bir köprü görevi üstlenmektedir. Araştırma üniversiteleri, teknolojide görülen hızlı büyümeye sadece öncülük etmekle kalmayacak aynı zamanda çok önemli yere sahip olan ekonomik ve sosyal alanda da toplumun daha iyi gelişmesine yeni projeler yapılmasına yeni analizlerin sonuçlandırılmasına da önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Ayrıca araştırma üniversiteleri içinde küresel bilgi toplumunun merkezi kurumlarıdır da diyebiliriz (Altbach & Salmi, 2012).

Araştırma üniversitelerinin esas amacı, optimum seviyede başarıya ulaşmaktır. Bu durum dünya genelindeki sıralamalarının da elde edilmesi için çok önemlidir. Araştırmada üstün başarıyı elde etmek akademi dünyasında yapılan diğer çalışmalara göre daha kolaydır. Ancak toplumun katılımı ve üniversite ile endüstri bağlantılarının açıklanabilmesi ve ölçülmesi gibi çok büyük öneme sahip durumların analiz edilerek ölçülmesi işlemi de zordur. Bu nedenle, yapılan çalışmaların ne kadar verimli olduğunu ölçmek bile bazen kolaylıkla yapılamamaktadır. Küresel sıralamalar, akademik sistemler içerisindeki var olan parasal durumlardaki farklı durumları dikkate almamaktadır. Araştırma üniversiteleri genel anlamda hedeflenen araştırma başarısına odaklanmaktadır. Genel olarak bu durum, dünya genelinde yüksek sıralamalara ulaşabilmenin ve söz sahibi olmanın anahtarı olarak görülmektedir (Altbach, 2014).

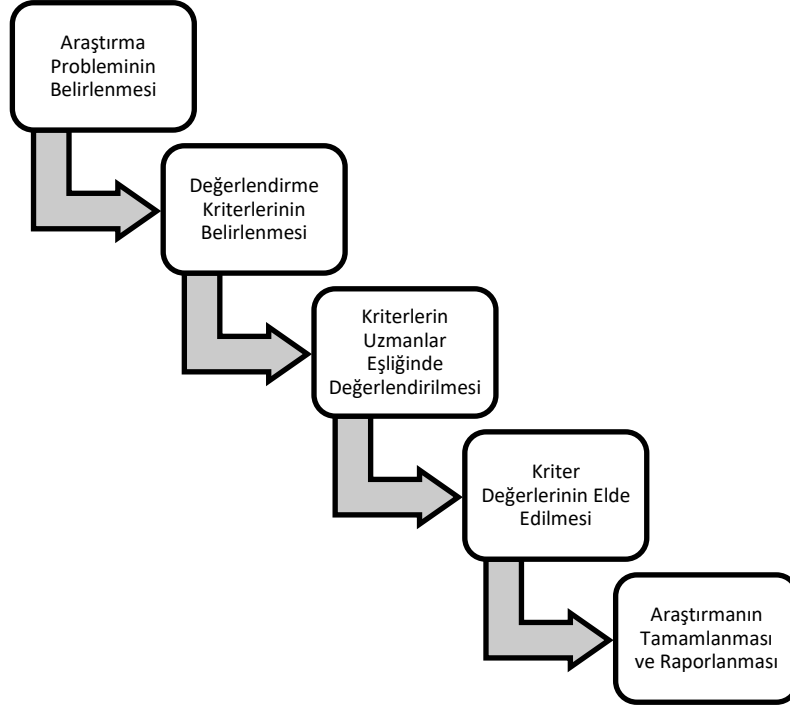
Ülkemizde ilk araştırma üniversiteleri 2017-2018 akademik yılı açılış töreninde Cumhurbaşkanı tarafından ilan edilmiştir. İlk olarak, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Araştırma Üniversitesi olurken, Yıldız Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi aday araştırma üniversitesi olmuşlardır (Yükseköğretim Kurulu, 2020).

2021 yılının sonunda ise Yükseköğretim Kurulu aday araştırma üniversitesi kavramını kaldırmış ve 3 tanesi vakıf üniversitesi olmak üzere 23 araştırma üniversitesini ilan etmiştir. Bu üniversiteler Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İstanbul

Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Marmara Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi ve Koç Üniversitesidir (Yükseköğretim Kurulu, 2021).

Metot

Çalışmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmış ve araştırma planı oluşturulmuştur. Araştırmada izlenen adımlar Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Adımları

Çalışmada araştırmacılar, araştırma üniversitelerinin performansını belirlemek amacıyla 72 adet gösterge belirlemişlerdir. Bu göstergeler; araştırma, eğitim ve topluma katkı başlıklarında birleşmişlerdir. 8 veri yönetim uzmanına 72 göstergede araştırma üniversitelerinin kıyaslanabileceği göstergeleri işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen veriler frekans analizi yapılarak en fazla işaretlenen 13 gösterge değerlendirme kriterleri olarak belirlenmiştir.

Bu göstergeler; eğitim, insan gücü, araştırma ve topluma katkıdır. Göstergeler ve açıklamaları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Veri Seti

Gösterge	Açıklama
Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı	Ülkemize dış ülkelerden gelen ve eğitim gören öğrenci sayısı
Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı	Üniversitemizde eğitim gören yüksek lisans öğrenci sayısı
Doktora Öğrenci Sayısı	Üniversitemizde eğitim gören yüksek lisans öğrenci sayısı
Toplam Öğrenci Sayısı	Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora derecelerinde eğitim gören öğrenci sayılarının toplamı
Öğretim Üyesi Sayısı	Üniversitemizde görev yapan Profesör, Doçent Doktor ve Dr. Öğr. Üyelerinin sayısı
Öğretim Elemanı Sayısı	Üniversitemizde görev yapan Profesör, Doçent Doktor ve Dr. Öğr. Üyesi, Arş. Gör. ve Öğr. Gör. sayısı
SCI-E, SSCI ve A&HCI Yayın Sayısı	Web of Science veritabanında taranan ESCI harici indeksli dergilerdeki yayın sayısı

Tablo 1 Devamı. Veri Seti

Gösterge	Açıklama
Atıf Sayısı	Üniversite personellerinin çalışmalarına yapılan atıf sayısı
Q1 Yayın Sayısı	Akademik dünyada etki değeri en yüksek dergilerdeki yayın sayısı
Uluslararası İşbirlikli Yayın Sayısı	Ülkemiz üniversiteleri ile yurtdışı kamu ve özel kuruluş çalışanlarının ortak yazarlı çalışma sayısı
Toplam Yayın Sayısı	Üniversitelerimizde yapılan makale türündeki yayın sayısı
Sonuçlanan Patent Sayısı	Üniversitelerimiz kaynaklı başvuru yapılan ve kabul edilen patent sayısı
Sosyal Sorumluluk Projesi Sayısı	Üniversitelerimizde yapılan toplum için çeşitli konularda eğitim, yardım ve benzeri konuları içeren proje sayısı

Elde edilen veriler istatistiksel analize tabii tutulmuş ve araştırma üniversitelerinin kendi aralarındaki performansları, araştırma üniversitelerinin tüm üniversiteler arasındaki katkıları tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan verilerin tamamı, araştırmacılar tarafından Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından yayınlanan ülkemiz üniversiteleri ile ilgili raporlardan Aralık 2022'de derlenmiştir. 2022 yılına ait veriler 2023'ün 3. çeyreğinde yayınlanacağından dolayı 2017-2021 yılları arası beş yıllık veriler ele alınmıştır.

Veri Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemi kullanılmıştır. YÖKAK tarafından yayınlanan ham veriler, veri ön işleme yapılarak (verilerin temizlenmesi, verilerin dönüştürülmesi, eksik verilerin başka tablolar kullanılarak giderilmesi, veri normalizasyonu) düzeltilmiş ve betimsel istatistiki enformasyonlar ortaya çıkarılmıştır.

Findings (Bulgular)

Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı

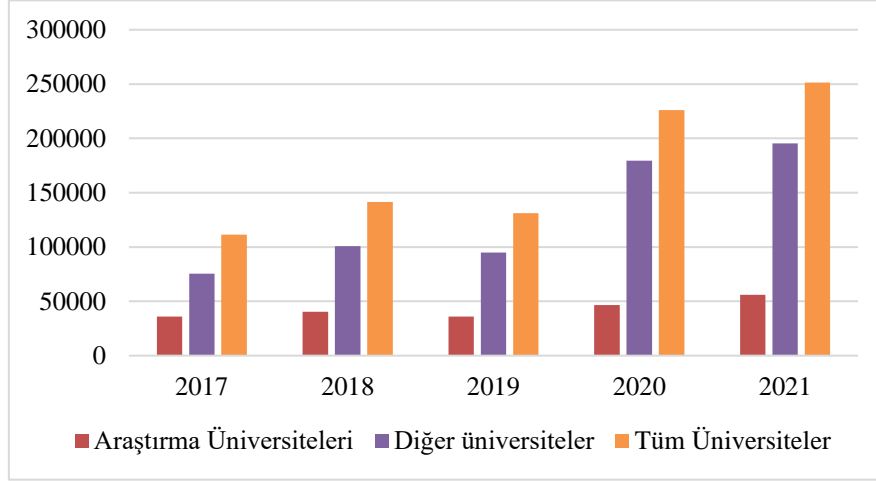
Yabancı uyruklu öğrenci sayısı, üniversitelerin uluslararasılaşma hedefine ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırma üniversitelerinin yabancı uyruklu öğrenci sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Üniversiteleri Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
İSTANBUL	7579	6633	7113	7072	10764
ULUDAĞ	4666	6300	6232	6597	6751
ATATÜRK	2352	2473	3313	2079	6421
ANKARA	2777	2838	3160	3810	4284
MARMARA	0	1404	608	3629	3306
ERCİYES	1771	1768	0	3133	3298
YTÜ	1262	1179	-	2173	2506
DOKUZ EYLÜL	1255	1116	1242	1686	1900
EGE	1137	1487	1463	1224	1881
FIRAT	557	1916	0	1831	1847
ÇUKUROVA	2049	1468	1915	2173	1727
İTÜ	1688	1648	1501	1638	1564
CERRAHPAŞA	0	1740	1935	1889	1564
ODTÜ	1292	1270	1332	1523	1545
KTÜ	1482	1329	1486	1453	1351
GAZİ	1920	1782	974	1147	1346
HACETTEPE	1707	1744	1563	1304	1334
BİLKENT	917	898	864	740	706
SABANCI	488	437	482	546	609
KOÇ	312	324	361	387	507
BOĞAZİÇİ	319	357	378	290	323
GTÜ	144	139	0	157	213
İYTE	196	187	185	71	161

Tablo 2 incelendiğinde 2021 yılına göre yabancı uyruklu öğrenci sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Boğaziçi Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsüdür.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin yabancı uyruklu öğrenci sayılarına ilişkin veriler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı

Şekil 1 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin yabancı uyruklu öğrenci sayısı 35870 öğrenci iken diğer üniversitelerin yabancı uyruklu öğrenci sayısı 75404 öğrencidir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki yabancı uyruklu öğrencilerin yüzde 32,24’ünü barındırmaktadır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 55908 yabancı uyruklu öğrenci eğitim görürken, diğer üniversitelerde 195529 yabancı uyruklu öğrenci eğitim görmektedir. 2021 yılında araştırma üniversiteleri yabancı uyruklu öğrencilerin yüzde 22,24’üne ev sahipliği yapmaktadır. 2017 yılından 2021 yılına kadar ülkemizde yabancı uyruklu öğrenci sayısı yüzde 225,96 artış göstermiştir.

Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı

Yüksek Lisans öğrenci sayısı, ülkemizde uzman sayısını artırmak ve kaliteyi iyileştirmek açısından oldukça önem taşımaktadır. Araştırma üniversiteleri yüksek lisans öğrenci sayıları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırma Üniversiteleri Yüksek Lisans Öğrenci Sayıları

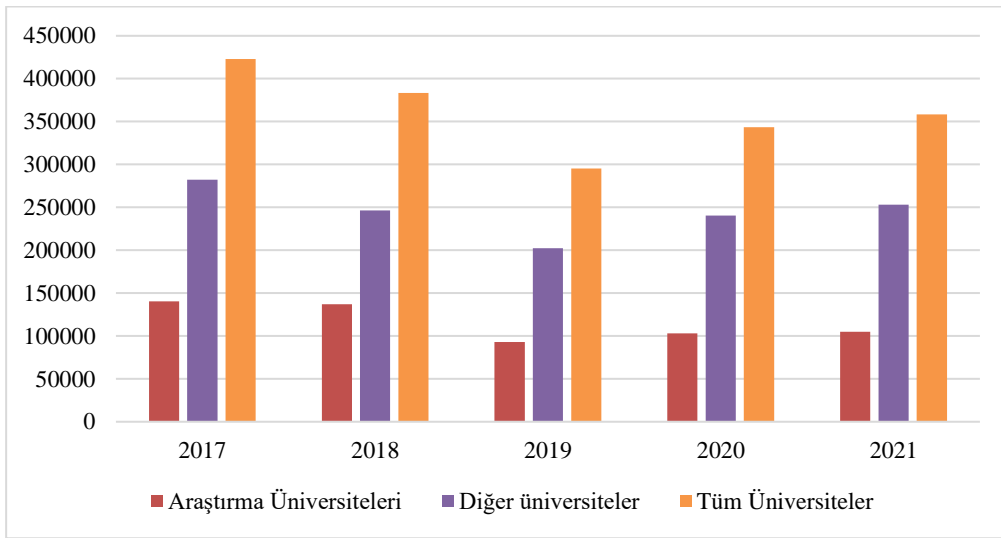
Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
İSTANBUL	21774	13883	8151	9703	9937
MARMARA	0	17369	8479	9290	9139
ATATÜRK	10074	6332	4675	5650	8007
İTÜ	12065	11272	7090	8082	7901
YTÜ	8538	6800	4649	6654	7638
ERCİYES	6844	6143	5360	6174	6935
GAZİ	16986	7115	5409	6141	6018
HACETTEPE	0	6157	5223	5960	5943
ANKARA	9927	9654	7884	6770	5751
DOKUZ EYLÜL	10734	8676	4262	5207	5171
ODTÜ	4816	4530	4239	5255	5131
EGE	6310	5820	4324	5210	4838
ULUDAĞ	6117	7666	4422	4614	4387
FIRAT	4115	3596	2722	3196	3143
ÇUKUROVA	6445	6150	4709	3237	3125
KTÜ	6214	3784	2060	2010	2225
GEBZE TEK.	3666	2980	2174	2097	2155

Tablo 3 Devamı. Araştırma Üniversiteleri Yüksek Lisans Öğrenci Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
CERRAHPAŞA	0	3690	2488	2218	2115
BOĞAZİÇİ	2427	2182	1673	2168	2094
KOÇ	589	613	758	851	1013
İYTE	1307	1375	820	967	1000
BİLKENT	780	793	789	813	787
SABANCI	833	622	676	777	640

Tablo 3 incelendiğinde 2021 yılına göre yüksek lisans öğrenci sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Bilkent Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin yüksek lisans öğrenci sayılarına ilişkin veriler Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 3. Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı

Şekil 2 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin yüksek lisans öğrenci sayısı 140561 öğrenci iken diğer üniversitelerin yüksek lisans öğrenci sayısı 282344 öğrencidir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki yüksek lisans öğrencilerinin yüzde 33,24’ünü barındırmaktadır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 105093 yüksek lisans öğrencisi eğitim görürken, diğer üniversitelerde 253178 yüksek lisans öğrencisi eğitim görmektedir. 2021 yılında araştırma üniversiteleri yüksek lisans öğrencilerinin yüzde 29,33’üne ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizdeki toplam yüksek lisans öğrenci sayısı 2021 yılında 2017’ye göre yüzde 18,04 azalmıştır.

Doktora Öğrenci Sayısı

Doktora öğrenci sayısı da ülkemizde uzman sayısını artırmak ve kaliteyi iyileştirmek açısından oldukça önem taşımaktadır. Araştırma üniversiteleri doktora öğrenci sayıları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırma Üniversiteleri Doktora Öğrenci Sayıları

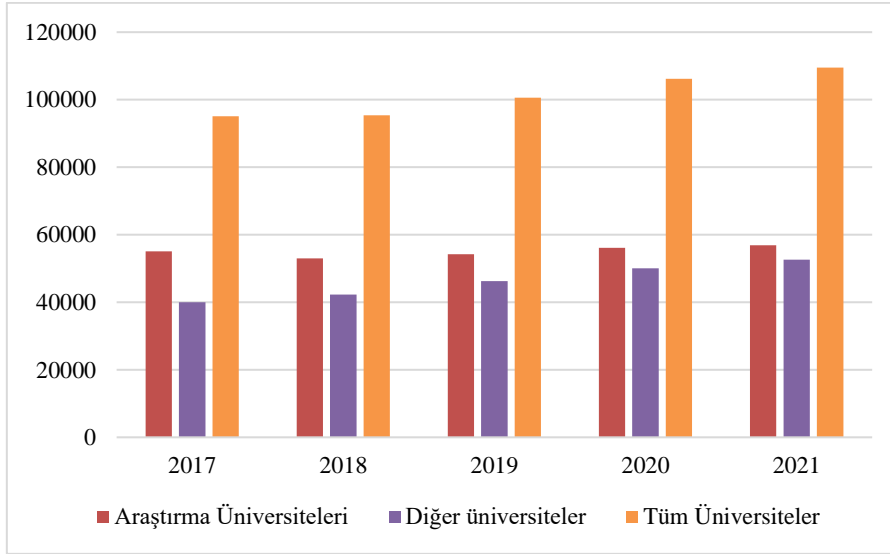
Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
ANKARA	5252	5688	6170	6207	6276
İSTANBUL	7699	5869	5738	5908	6030
HACETTEPE	4193	4129	4140	4292	4327
MARMARA	4318	4105	4322	4340	4277
İTÜ	3717	3763	3753	3881	3746
GAZİ	4860	3256	3400	3606	3692

Tablo 4 Devamı. Araştırma Üniversiteleri Doktora Öğrenci Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
ODTÜ	3297	3208	3066	3281	3248
EGE	2633	2833	2852	3003	3025
YTÜ	2461	2352	2260	2626	2967
ATATÜRK	2775	2498	2376	2325	2599
ERCİYES	1557	1640	1949	2218	2398
DOKUZ EYLÜL	2310	2135	2222	2317	2306
ULUDAĞ	1965	1965	2110	2164	2180
CERRAHPAŞA	0	2063	2219	2255	2129
ÇUKUROVA	1813	1779	1821	1615	1673
KTÜ	1562	1219	1240	1275	1268
FIRAT	842	929	991	981	990
BOĞAZİÇİ	1296	1060	1027	1045	969
KOÇ	564	628	676	753	836
GEBZE TEK.	813	799	747	746	731
İYTE	456	418	412	449	460
BİLKENT	440	418	429	438	409
SABANCI	259	278	336	381	372

Tablo 4 incelendiğinde 2021 yılına göre doktora öğrenci sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Bilkent Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin doktora öğrenci sayılarına ilişkin veriler Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Doktora Öğrenci Sayıları

Şekil 3 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin doktora öğrenci sayısı 55082 öğrenci iken diğer üniversitelerin doktora öğrenci sayısı 40035 öğrencidir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki doktora öğrencilerinin yüzde 57,90'ını barındırmaktadır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 56908 doktora öğrencisi eğitim görürken, diğer üniversitelerde 52632 doktora öğrencisi eğitim görmektedir. 2021 yılında araştırma üniversiteleri doktora öğrencilerinin yüzde 51,95'ine ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizdeki toplam doktora öğrenci sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 15,16 artış göstermiştir.

Toplam Öğrenci Sayısı

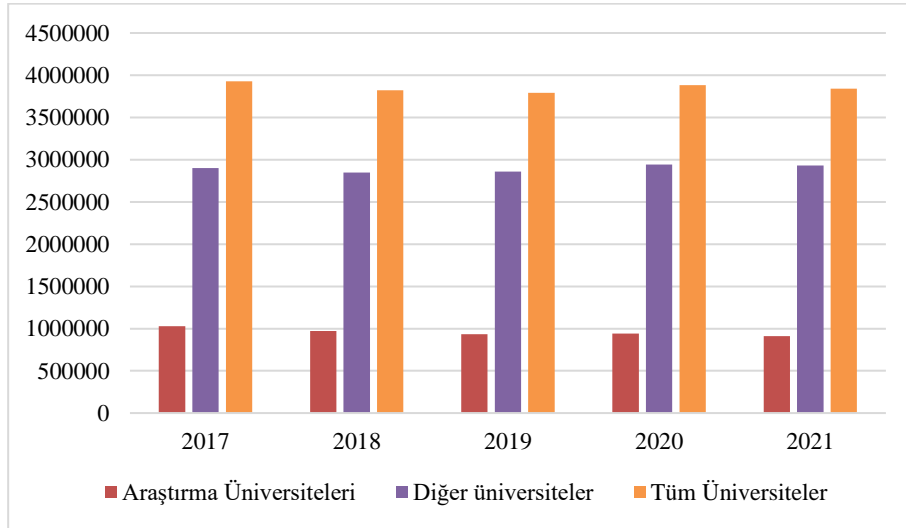
Toplam öğrenci sayısı, ülkemizde üniversite eğitimi yapan kişi sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri doktora öğrenci sayıları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırma Üniversiteleri Toplam Öğrenci Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
İSTANBUL	125902	85833	82117	78125	75077
MARMARA	62114	77733	66943	72736	68530
ANKARA	62563	64567	66650	68355	68489
ULUDAĞ	71956	71520	69858	67037	67173
DOKUZ EYLÜL	76167	70898	65234	65141	62764
ATATÜRK	72887	69211	68954	68016	62080
EGE	63249	59282	58251	57808	55659
HACETTEPE	43402	50914	51394	52740	53184
ERCİYES	64074	50636	50864	52168	49721
ÇUKUROVA	55795	54122	53654	49293	47173
GAZİ	75180	43676	42250	41441	39712
YTÜ	36491	34443	33622	36166	37876
FIRAT	42400	41667	42111	40977	37359
İTÜ	41034	41315	37241	37608	37158
CERRAHPAŞA	0	38700	33957	33255	31355
ODTÜ	23142	22989	22709	30750	31217
KTÜ	57615	38781	34499	32004	28784
BOĞAZİÇİ	16071	15898	15197	15979	15835
BİLKENT	12466	12225	11860	11906	11821
KOÇ	7284	7754	8128	8909	9913
GEBZE TEKNİK	7462	7437	7487	8261	9015
İYTE	5180	7519	5446	6211	6618
SABANCI	5164	5175	5180	5314	5224

Tablo 5 incelendiğinde 2021 yılına göre toplam öğrenci sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Gebze Teknik Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Sabancı Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin toplam öğrenci sayılarına ilişkin veriler Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Toplam Öğrenci Sayısı

Şekil 5 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin toplam öğrenci sayısı 1027598 öğrenci iken diğer üniversitelerin toplam öğrenci sayısı 2901738 öğrencidir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam öğrencilerin yüzde 26,15'ini barındırmaktadır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 911737 öğrenci eğitim görürken, diğer üniversitelerde 2930952 öğrenci eğitim görmektedir. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam öğrencilerin yüzde 23,73'üne ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizdeki toplam doktora öğrenci sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 2,25 azalış göstermiştir.

Öğretim Üyesi Sayısı

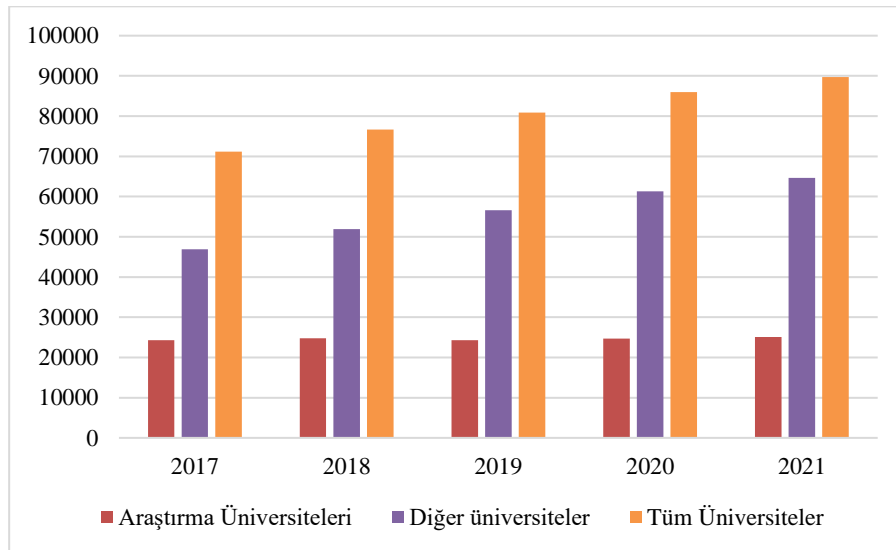
Öğretim üyesi sayısı, ülkemiz üniversitelerinde görev yapan Profesör, Doçent Doktor ve Dr. Öğretim Üyesi sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri öğretim üyesi sayıları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Araştırma Üniversiteleri Öğretim Üyesi Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
İSTANBUL	2915	3051	1879	1927	1957
HACETTEPE	1693	1731	1806	1849	1836
ANKARA	1804	1781	1784	1762	1779
MARMARA	1661	1717	1684	1679	1760
EGE	1708	1676	1676	1651	1641
ATATÜRK	1373	1417	1523	1550	1595
DOKUZ EYLÜL	1657	1655	1644	1610	1589
GAZİ	1853	1869	1437	1485	1532
ULUDAĞ	1074	1081	1115	1153	1173
CERRAHPAŞA	0	0	1166	1162	1172
İTÜ	1110	1135	1110	1104	1131
ERCİYES	1035	1094	1071	1114	1129
ÇUKUROVA	1010	1028	1025	1046	1068
KTÜ	1093	1113	936	969	988
FIRAT	899	933	958	970	979
YTÜ	860	874	889	893	898
ODTÜ	798	775	754	829	828
BOĞAZİÇİ	484	481	470	480	492
KOÇ	329	344	390	415	434
BİLKENT	369	357	353	362	362
GEBZE TEK.	217	241	266	291	295
İYTE	191	192	191	208	215
SABANCI	171	195	201	212	211

Tablo 6 incelendiğinde 2021 yılına göre öğretim üyesi sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Gebze Teknik Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Sabancı Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin öğretim üyesi sayılarına ilişkin veriler Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Öğretim Üyesi Sayıları

Şekil 6 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin öğretim üyesi sayısı 24304 iken diğer üniversitelerin öğretim üyesi sayısı 46881'dir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam öğretim üyelerinin yüzde 34,14'ünü barındırmaktadır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 25064 öğretim üyesi görev yapmaktayken, diğer üniversitelerde 64630 öğretim üyesi bulunmaktadır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam öğretim üyelerinin yüzde 27,94'üne ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizdeki toplam öğretim üyesi sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 26 artış göstermiştir.

Öğretim Elemanı Sayısı

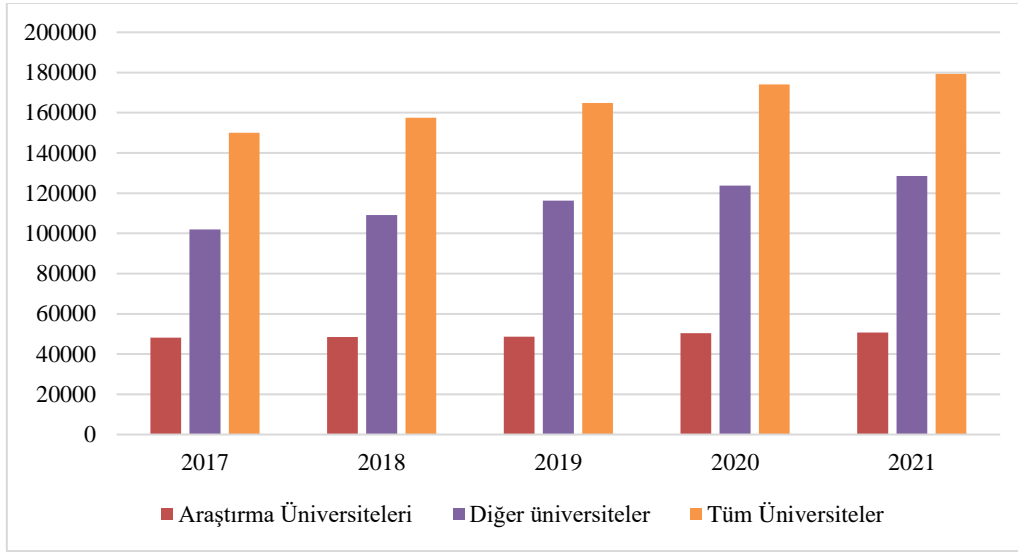
Öğretim elemanı sayısı, ülkemiz üniversitelerinde görev yapan Profesör, Doçent Doktor, Dr. Öğretim Üyesi, Öğretim Görevlisi ve Araştırma Görevlisi sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri öğretim elemanı sayıları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Araştırma Üniversiteleri Öğretim Elemanı Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
HACETTEPE	3634	3643	3882	4011	4042
ANKARA	3516	3549	3653	3708	3685
İSTANBUL	5241	5306	3389	3568	3586
DOKUZ EYLÜL	3289	3278	3356	3303	3283
GAZİ	3726	3764	3030	3221	3267
EGE	3087	3112	3181	3215	3239
MARMARA	3039	3100	3215	3075	3061
ATATÜRK	2567	2618	2705	2762	2783
ULUDAĞ	2396	2384	2441	2538	2591
İTÜ	2081	2192	2234	2287	2353
ÇUKUROVA	2188	2180	2219	2252	2296
ERCİYES	2233	2266	2283	2283	2248
KTÜ	2425	2504	2167	2192	2234
ODTÜ	1857	1354	1399	2208	2223
CERRAHPAŞA	0	0	2082	2118	2171
FIRAT	1776	1846	1931	1962	1901
YTÜ	1639	1651	1647	1680	1698
BOĞAZİÇİ	979	1010	970	1017	994
BİLKENT	753	794	758	751	752
GEBZE TEK.	510	573	620	669	709
KOÇ	515	545	579	626	672
İYTE	495	487	519	596	592
SABANCI	258	318	329	353	358

Tablo 7 incelendiğinde 2021 yılına göre öğretim elemanı sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Koç Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Sabancı Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin öğretim elemanı sayılarına ilişkin veriler Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. Öğretim Elemanı Sayıları

Şekil 7 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin öğretim elemanı sayısı 48204 iken diğer üniversitelerin öğretim elemanı sayısı 101923'tür. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam öğretim elemanlarının yüzde 32,11'ini barındırmaktadır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 50738 öğretim elemanı görev yapmaktayken, diğer üniversitelerde 128536 öğretim elemanı bulunmaktadır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam öğretim elemanlarının yüzde 28,30'una ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizdeki toplam öğretim elemanı sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 19,41 artış göstermiştir.

SCI, SSCI, A&HCI İndeksli Yayın Sayısı

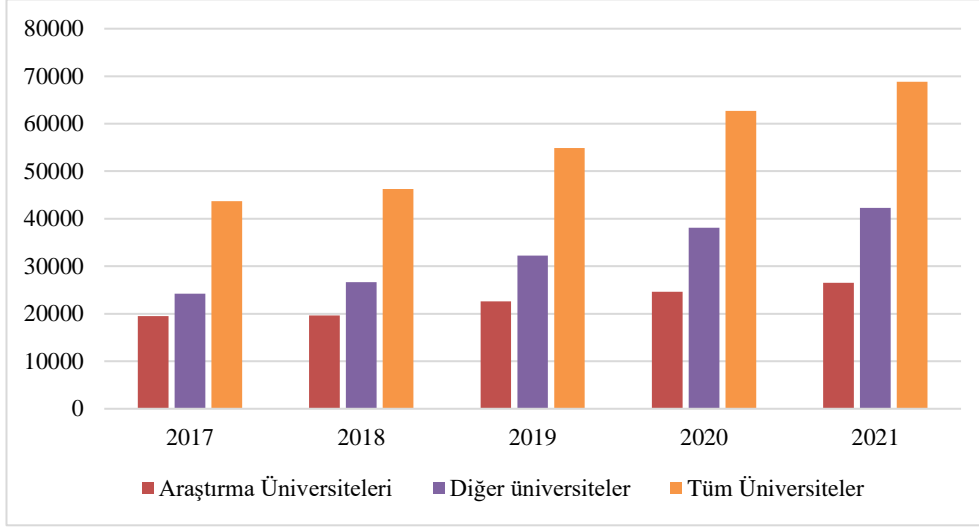
SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayısı, akademik dünyadaki en etkili yayınların yer aldığı indekslerde taranan dergilerdeki yayın sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayıları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Araştırma Üniversiteleri SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI İndeksli Yayın Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
HACETTEPE	1661	1564	2052	2268	2525
ANKARA	1317	1370	1570	1769	1866
İSTANBUL	1742	1709	1636	1601	1751
GAZİ	1164	1118	1227	1377	1585
İTÜ	1231	1323	1451	1468	1484
EGE	1160	1110	1217	1396	1420
CERRAHPAŞA	460	533	995	1181	1365
ODTÜ	1186	1243	1311	1230	1290
ATATÜRK	771	774	903	1106	1203
ERCİYES	703	668	839	1007	1170
MARMARA	884	899	1048	1225	1167
YTÜ	833	741	896	1008	1119
KOÇ	570	695	849	982	1097
ÇUKUROVA	729	831	954	979	1093
DOKUZ EYLÜL	930	850	1052	1054	1065
FIRAT	543	646	743	900	1017
KTÜ	634	650	692	728	792
ULUDAĞ	597	563	664	771	755
BOĞAZIÇI	734	750	760	742	683
BİLKENT	560	593	545	561	606
SABANCI	354	334	383	414	525
GEBZE TEK.	350	302	443	467	511
İYTE	364	355	388	362	409

Tablo 8 incelendiğinde 2021 yılına göre SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Sabancı Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsüdür.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayılarına ilişkin veriler Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI İndeksli Yayın Sayıları

Şekil 8 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayısı 19477 iken diğer üniversitelerin SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayısı 24215'tir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayınların yüzde 44,58'ini yayınlamıştır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 26498 SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın yapılmışken, diğer üniversitelerde 42302 SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın yapılmıştır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayınların yüzde 38,51'inde kurum olarak yer almıştır. Ülkemizdeki toplam SCI, SCI-E, SSCI ve A&HCI indeksli yayın sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 57,47 artış göstermiştir.

Atıf Sayısı

Atıf sayısı, ülkemiz üniversiteleri kaynaklı bilimsel yayınlara yapılan atıf sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri atıf sayıları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Araştırma Üniversiteleri Atıf Sayıları

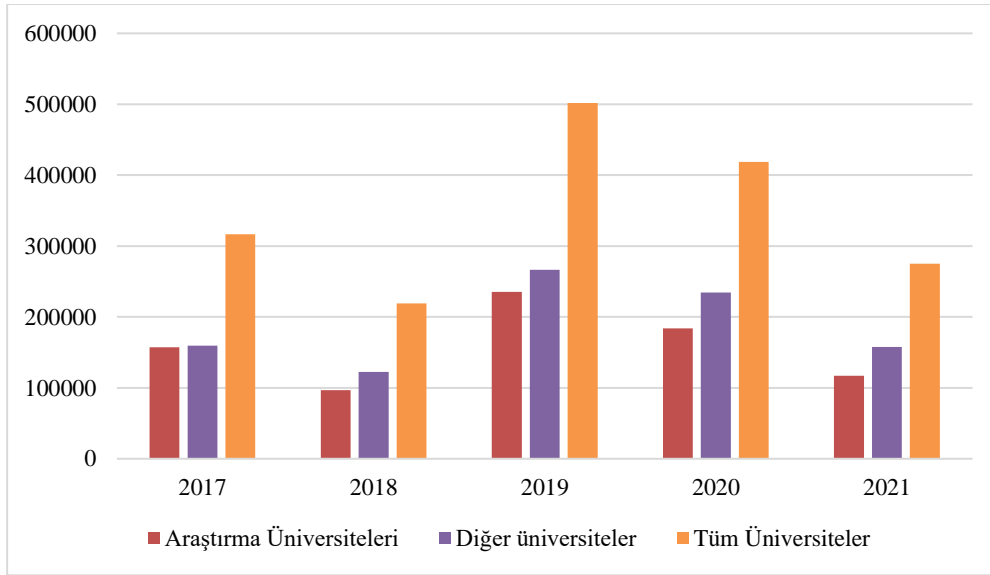
Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
HACETTEPE	16991	8234	24595	19315	12300
İSTANBUL	15525	8321	22690	15298	8594
ANKARA	9885	6997	16309	13214	7762
İTÜ	10339	7137	15001	11652	7038
ODTÜ	10534	6640	14736	10843	6559
GAZİ	6099	3694	10118	8311	5793
CERRAHPAŞA	5368	2989	8996	7490	5561
MARMARA	8048	4859	11103	8655	5544
EGE	6280	4116	10546	8435	5430
KOÇ	3962	3716	8354	7798	5386
ATATÜRK	5112	3669	8569	7676	5351
FIRAT	3998	3242	6777	6914	4984
DOKUZ EYLÜL	6626	3346	10085	6993	4590
YTÜ	7100	3095	8583	6268	4254
ERCİYES	4429	2235	6542	5556	4249
BOĞAZIÇI	9082	6299	11471	8093	4237

Tablo 9 Devamı. Araştırma Üniversiteleri Atıf Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
ÇUKUROVA	5930	4610	9098	7144	4076
BİLKENT	4799	3267	7103	5410	3081
KTÜ	5155	2348	6765	4356	2780
ULUDAĞ	2815	2292	4775	4130	2669
SABANCI	2447	1405	3903	3328	2574
GEBZE TEKNİK	2110	1349	3478	3230	2423
İYTE	4481	3129	5788	4018	2051

Tablo 9 incelendiğinde 2021 yılına göre atıf sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Sabancı Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsüdür.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin atıf sayılarına ilişkin veriler Şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 9. Atıf Sayıları

Şekil 9 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin atıf sayısı 157115 iken diğer üniversitelerin atıf sayısı 159518'dir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam atıf sayısının yüzde 49,62'sine sahiptir. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinin 117286 atıf bulunmaktayken, diğer üniversitelerde 157874 atıf bulunmaktadır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam atıfların yüzde 42,62'sine sahiptir. Ülkemizdeki toplam atıf sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 15,07 azalış göstermiştir.

Q1 Yayın Sayısı

Q1 yayın sayısı, akademik dünyada etki değeri en yüksek dergilerdeki yayın sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri Q1 yayın sayıları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Araştırma Üniversiteleri Q1 Yayın Sayısı

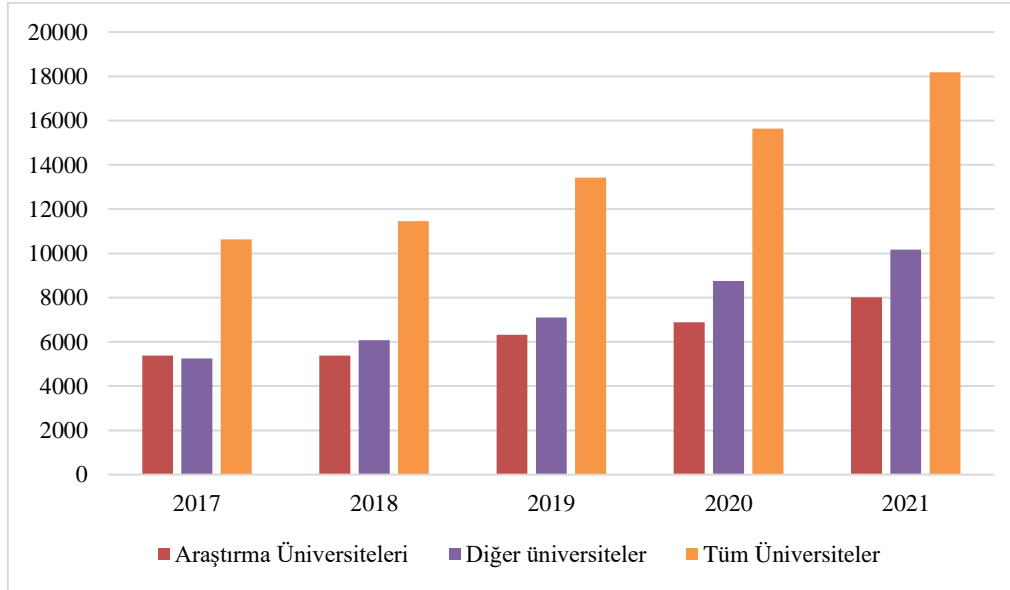
Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
HACETTEPE	449	408	548	658	701
İTÜ	492	507	547	518	602
ODTÜ	457	495	508	493	559
KOÇ	207	269	312	360	476
ANKARA	348	367	421	477	472
İSTANBUL	300	354	430	379	461

Tablo 10 Devamı. Araştırma Üniversiteleri Q1 Yayın Sayısı

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
EGE	222	233	262	312	370
YTÜ	257	187	191	286	365
BOĞAZİÇİ	384	379	401	333	337
GAZİ	190	184	237	257	326
ERCIYES	145	119	174	250	319
CERRAHPAŞA	64	87	199	209	319
MARMARA	276	260	285	309	305
ATATÜRK	124	128	188	235	294
DOKUZ EYLÜL	199	149	228	259	278
FIRAT	94	109	147	258	277
SABANCI	163	137	162	180	275
BİLKENT	265	261	221	254	269
ÇUKUROVA	214	213	261	232	261
KTÜ	105	128	126	159	209
İYTE	185	193	198	174	197
GEBZE TEK.	105	87	127	147	175
ULUDAĞ	128	124	144	141	171

Tablo 10 incelendiğinde 2021 yılına göre Q1 yayın sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze Teknik Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi'dir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin Q1 yayın sayılarına ilişkin veriler Şekil 10'da gösterilmiştir.

Şekil 10. Q1 Yayın Sayıları

Şekil 10 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin Q1 yayın sayısı 5373 iken diğer üniversitelerin Q1 yayın sayısı 5252'dir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam Q1 yayınların yüzde 50,57'sini yayınlamıştır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 8018 Q1 yayın yapılmışken, diğer üniversitelerde 10166 Q1 yayın yapılmıştır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam Q1 yayınların yüzde 44,09'unda kurum olarak yer almıştır. Ülkemizdeki toplam Q1 yayın sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 71,14 artış göstermiştir.

Uluslararası İşbirlikli Yayın Sayısı

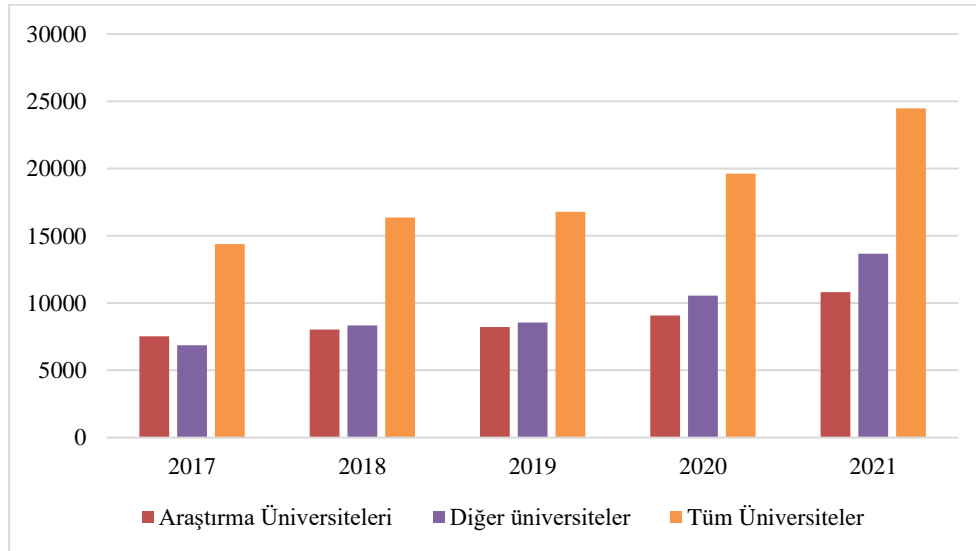
Uluslararası işbirlikli yayın sayısı, ülkemiz üniversiteleri ile yurtdışı kamu ve özel kuruluş çalışanlarının ortak yazarlı çalışma sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri uluslararası işbirlikli yayın sayıları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo11. Araştırma Üniversiteleri Uluslararası İşbirlikli Yayın Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
HACETTEPE	663	659	714	847	922
ODTÜ	638	723	727	662	781
ANKARA	511	533	613	694	752
İTÜ	642	691	713	724	752
İSTANBUL	607	626	525	545	685
KOÇ	302	417	444	537	677
EGE	355	355	329	445	529
BOĞAZIÇI	513	586	557	510	525
GAZİ	257	262	314	360	458
MARMARA	348	384	349	370	451
FIRAT	164	203	220	302	429
CERRAHPAŞA	190	193	284	317	413
ERCİYES	168	137	186	270	409
BİLKENT	354	348	327	319	391
SABANCI	223	256	251	299	377
ÇUKUROVA	253	334	292	343	371
ATATÜRK	166	145	182	255	363
DOKUZ EYLÜL	262	242	275	295	336
YTÜ	273	233	234	275	320
ULUDAĞ	172	197	218	209	240
İYTE	196	234	148	138	218
GEBZE TEK.	142	114	168	188	211
KTÜ	126	152	149	174	202

Tablo 11 incelendiğinde 2021 yılına göre uluslararası işbirlikli yayın sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze Teknik Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin uluslararası işbirlikli yayın sayılarına ilişkin veriler Şekil 11'de gösterilmiştir.

Şekil 11. Uluslararası İşbirlikli Yayın Sayıları

Şekil 11 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin uluslararası işbirlikli yayın sayısı 725 iken diğer üniversitelerin uluslararası işbirlikli yayın sayısı 6857'dir. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam uluslararası işbirlikli yayınların yüzde 52,32'sini yayınlamıştır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 10812 uluslararası işbirlikli yayın yapılmışken, diğer üniversitelerde 13671 uluslararası işbirlikli yayın yapılmıştır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam uluslararası işbirlikli yayınların yüzde 44,16'sında kurum olarak

yer almıştır. Ülkemizdeki toplam uluslararası işbirlikli yayın sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 70,23 artış göstermiştir.

Toplam Yayın Sayısı

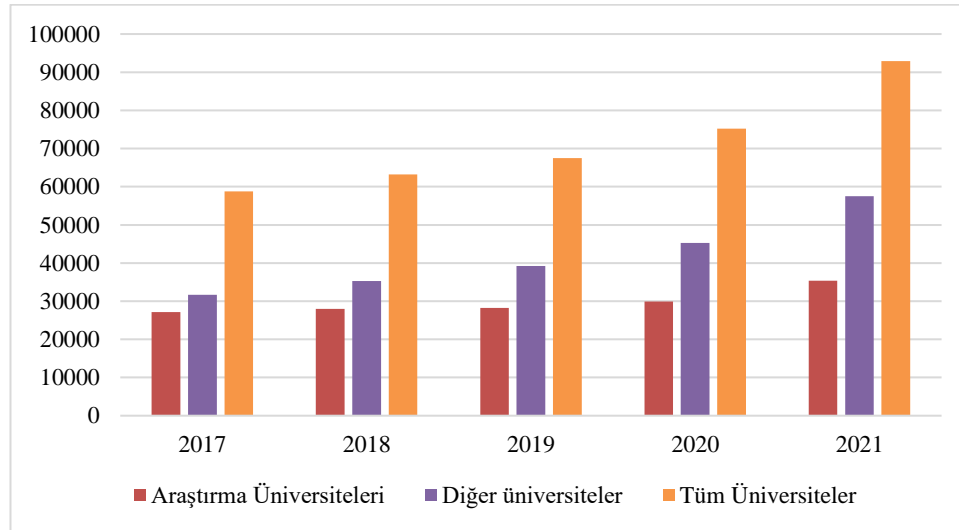
Toplam yayın sayısı, üniversitelerimizde yapılan makale türündeki yayın sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri toplam yayın sayıları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Araştırma Üniversiteleri Toplam Yayın Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
HACETTEPE	2298	2282	2552	2863	3382
ANKARA	1714	1883	1960	2155	2519
İTÜ	2017	2108	2106	2130	2274
GAZİ	1673	1688	1691	1801	2217
İSTANBUL	2452	2461	1696	1701	2192
EGE	1565	1512	1504	1676	1891
ODTÜ	1834	1944	1879	1607	1853
CERRAHPAŞA	907	975	1217	1378	1786
MARMARA	1185	1238	1264	1452	1704
ATATÜRK	1027	1000	1086	1257	1650
ERCİYES	907	897	958	1117	1484
YTÜ	1106	1165	1109	1282	1481
DOKUZ EYLÜL	1236	1178	1279	1283	1476
KOÇ	770	953	1038	1214	1427
ÇUKUROVA	886	992	1038	1102	1276
FIRAT	766	823	1005	1005	1257
KTÜ	961	948	871	890	1014
ULUDAĞ	736	776	847	878	985
BOĞAZİÇİ	987	1077	998	927	932
BİLKENT	760	778	698	694	809
SABANCI	478	485	483	531	661
GEBZE TEK.	450	403	528	594	640
İYTE	419	430	403	359	469

Tablo 12 incelendiğinde 2021 yılına göre toplam yayın sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Sabancı Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsüdür.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin toplam sayılarına ilişkin veriler Şekil 12'de gösterilmiştir.

Şekil 12. Toplam Yayın Sayıları

Şekil 12 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin toplam yayın sayısı 27134 iken diğer üniversitelerin toplam yayın sayısı 31674'tür. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam yayınların yüzde 46,14'ünü yayınlamıştır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 35379 toplam yayın yapılmışken, diğer üniversitelerde 57533 toplam yayın yapılmıştır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam yayınların yüzde 38,07'sinde kurum olarak yer almıştır. Ülkemizdeki toplam yayın sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 57,99 artış göstermiştir.

Sonuçlanan Patent Sayısı

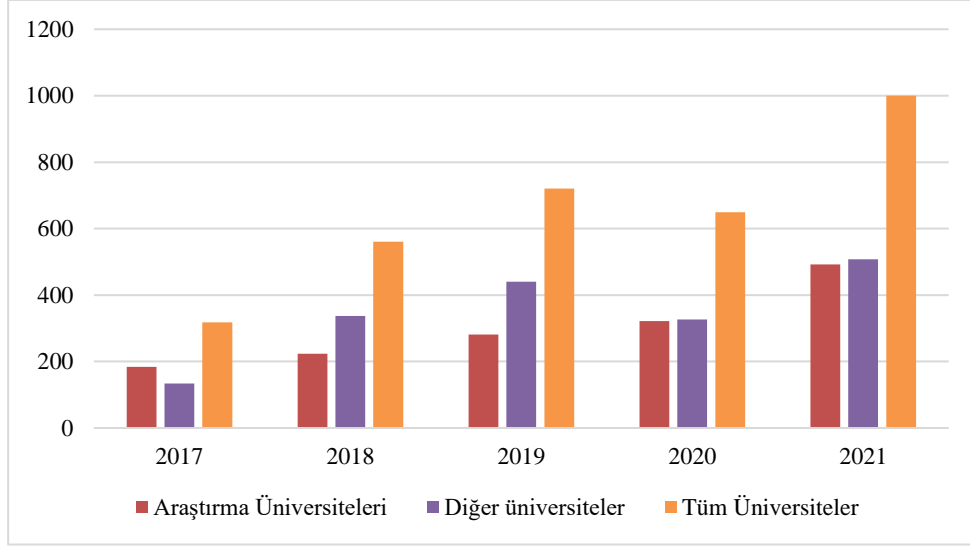
Sonuçlanan patent sayısı, üniversitelerimiz kaynaklı başvuru yapılan ve kabul edilen patent sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri sonuçlanan patent sayıları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Araştırma Üniversiteleri Sonuçlanan Patent Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
YTÜ	0	0	3	25	103
CERRAHPAŞA	0	0	31	31	51
İSTANBUL	21	58	44	9	44
EGE	0	0	11	12	39
ODTÜ	36	20	29	39	35
BİLKENT	2	18	17	21	34
İYTE	3	4	4	7	26
DOKUZ EYLÜL	0	0	1	10	24
ERCİYES	0	0	7	12	24
KTÜ	0	0	3	9	21
ULUDAĞ	0	15	6	9	15
ATATÜRK	0	0	3	1	13
ÇUKUROVA	0	0	7	8	11
GAZİ	34	25	25	16	11
FIRAT	0	0	2	1	9
SABANCI	28	23	21	14	9
BOĞAZIÇI	3	10	26	27	5
HACETTEPE	6	8	7	5	5
ANKARA	9	7	3	2	4
GEBZE TEK.	7	8	9	5	4
KOÇ	19	13	5	10	3
MARMARA	16	15	2	28	2
İTÜ	0	0	15	21	0

Tablo 13 incelendiğinde 2021 yılına göre sonuçlanan patent sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa ve İstanbul Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise Koç Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin sonuçlanan patent sayılarına ilişkin veriler Şekil 13'de gösterilmiştir.

Şekil 13. Sonuçlanan Patent Sayıları

Şekil 13 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin sonuçlanan patent sayısı 184 iken diğer üniversitelerin sonuçlanan patent sayısı 134'tür. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam sonuçlanan patentlerin yüzde 57,86'sına sahiptir. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 492 sonuçlanan patent bulunmaktayken, diğer üniversitelerde 508 sonuçlanan patent bulunmaktadır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam sonuçlanan patentlerin yüzde 49,2'sine sahiptir. Ülkemizdeki toplam sonuçlanan patent sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 314,47 artış göstermiştir.

Sosyal Sorumluluk Proje Sayısı

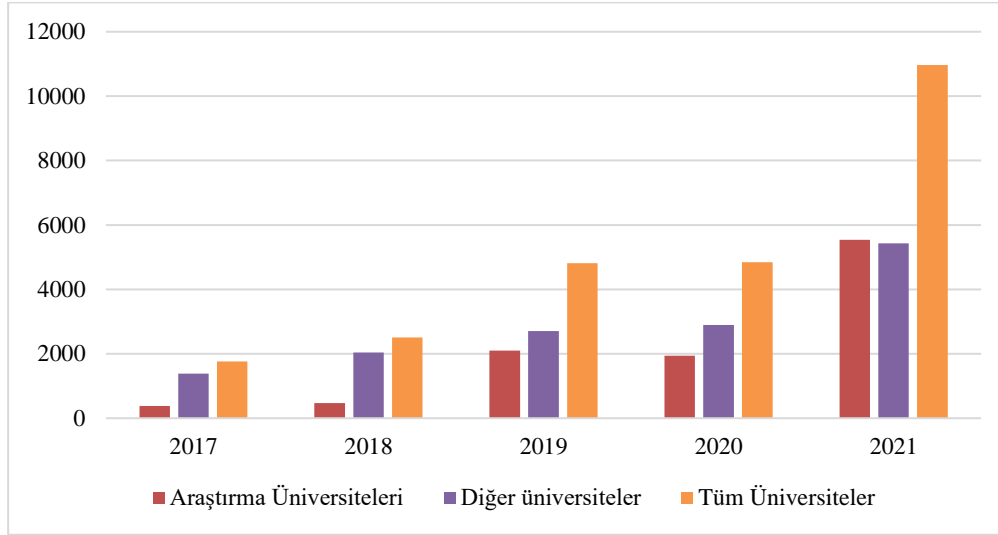
Sosyal sorumluluk proje sayısı, üniversitemizde yapılan topluma çeşitli konularda eğitim, yardım ve benzeri konuları içeren proje sayısını göstermektedir. Araştırma üniversiteleri sosyal sorumluluk proje sayıları Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Araştırma Üniversiteleri Sosyal Sorumluluk Proje Sayıları

Üniversite Adı	2017	2018	2019	2020	2021
EGE	0	0	289	244	2158
ANKARA	77	115	330	406	1266
ATATÜRK	0	0	466	418	1161
SABANCI	208	182	205	373	318
İSTANBUL	0	0	4	53	154
YTÜ	0	0	72	55	90
ERCİYES	0	0	9	10	65
HACETTEPE	0	7	24	66	60
BOĞAZIÇI	55	32	38	43	44
MARMARA	0	0	293	10	40
ULUDAĞ	0	60	97	142	35
ODTÜ	0	33	29	32	29
DOKUZ EYLÜL	0	0	22	7	25
ÇUKUROVA	0	0	2	32	23
BİLKENT	16	16	14	15	16
İTÜ	0	0	33	6	16
GAZİ	0	0	138	8	13
KOÇ	19	23	23	6	11
FIRAT	0	0	0	4	6
İYTE	1	1	1	6	6
CERRAHPAŞA	0	0	9	5	5
KTÜ	0	0	0	3	2
GEBZE TEK.	0	0	1	0	0

Tablo 14 incelendiğinde 2021 yılına göre sosyal sorumluluk proje sayılarının en yüksek olduğu 3 araştırma üniversitesinin sırasıyla Ege Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi olduğu görülmektedir. Son 3 üniversite ise İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Gebze Teknik Üniversitesidir.

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin sosyal sorumluluk proje sayılarına ilişkin veriler Şekil 14'te gösterilmiştir.

Şekil 14. Sosyal Sorumluluk Proje Sayıları

Şekil 14 incelendiğinde 2017 yılında araştırma üniversitelerinin sosyal sorumluluk proje sayısı 376 iken diğer üniversitelerin sosyal sorumluluk proje sayısı 1384'tür. 2017 yılında araştırma üniversiteleri ülkemizdeki toplam sosyal sorumluluk projelerinin yüzde 21,36'sını yapmıştır. 2021 yılında ise araştırma üniversitelerinde 5543 sosyal sorumluluk projesi yapılmışken, diğer üniversitelerde 5426 sosyal sorumluluk projesi yapılmıştır. 2021 yılında araştırma üniversiteleri toplam sosyal sorumluluk projelerinin yüzde 50,53'ünde kurum olarak yer almıştır. Ülkemizdeki toplam sosyal sorumluluk proje sayısı 2021 yılında 2017'ye göre yüzde 623,24 artış göstermiştir.

Genel İnceleme

Araştırma üniversiteleri ve diğer üniversitelerin 13 göstergedeki 2017 ve 2021 yılları performans değerleri ve yüzde değerleri Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. 2017-2021 Üniversitelerin Göstergeler Değerleri ve Yüzdeleri

Göstergeler	Araştırma Üniversiteleri				Diğer Üniversiteler			
	2017	%	2021	%	2017	%	2021	%
Toplam Öğrenci Sayısı	1027598	26,15	911737	23,73	2901738	73,85	2930952	76,27
Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı	35870	32,24	55908	22,24	75404	67,76	195529	77,76
Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı	140561	33,24	105093	29,33	282344	66,76	253178	70,67
Doktora Öğrenci Sayısı	55082	57,91	56908	51,95	40035	42,09	52632	48,05
Öğretim Üyesi Sayısı	24304	34,14	25064	27,94	46881	65,86	64630	72,06
Öğretim Elemanı Sayısı	48204	32,11	50738	28,30	101923	67,89	128536	71,70
SCI-E, SSCI ve A&HCI Yayın Sayısı	19477	44,58	26498	38,51	24215	55,42	42302	61,49
Atıf Sayısı	157115	49,62	117286	42,62	159518	50,38	157874	57,38
Q1 Yayın Sayısı	5373	50,57	8018	44,09	5252	49,43	10166	55,91

Tablo 15 Devamı. 2017-2021 Üniversitelerin Gösterge Değerleri ve Yüzdeleri

Göstergeler	Araştırma Üniversiteleri				Diğer Üniversiteler			
	2017	%	2021	%	2017	%	2021	%
Uluslararası İşbirlikli Yayın Sayısı	7525	52,32	10812	44,16	6857	47,68	13671	55,84
Toplam Yayın Sayısı	27134	46,14	35379	38,08	31674	53,86	57533	61,92
Sonuçlanan Patent Sayısı	184	57,86	492	49,20	134	42,14	508	50,80
Sosyal Sorumluluk Projesi Sayısı	376	21,36	5543	50,53	1384	78,64	5426	49,47

Tablo incelendiğinde araştırma üniversitelerinin, toplam öğrenci sayısında %23,73, yabancı uyruklu öğrenci sayısında %22,24, yüksek lisans öğrenci sayısında 29,33, doktora öğrenci sayısında %51,95, öğretim üyesi sayısında %27,94, öğretim elemanı sayısında %28,30, SCI-E, SSCI ve A&HCI yayın sayısında %38,51, atıf sayısında %42,62, Q1 yayın sayısında %44,09, uluslararası işbirlikli yayın sayısında %44,16, toplam yayın sayısında %38,08, sonuçlanan patent sayısında %49,20 ve sosyal sorumluluk proje sayısında %50,33 seviyelerinde olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma üniversiteleri, seçilen konularda ihtisaslaşma sürecine giren ve ülkeye ihtisaslaştığı konularla ilgili yol gösteren üniversitelerdir. Araştırma üniversiteleri lisansüstü eğitim, araştırma, araştırmaların ticarileşmesi ve topluma fayda sağlama konularında diğer üniversitelere de yol göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, eğitim, insan kaynağı, araştırma, araştırmaların ticarileşmesi ve topluma katkı alanlarında seçilen 13 gösterge perspektifiyle araştırma üniversitelerinin Türk yükseköğretimindeki rolünü ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla Yükseköğretim Kalite Kurulunun yayınladığı raporlardan seçilen göstergelerle ilgili değerler derlenmiş ve çalışmanın verileri oluşturulmuştur. Elde edilen veriler istatistiksel analize tabi tutulmuş ve gösterge bazlı araştırma üniversiteleri sıralaması, ilgili göstergedeki araştırma üniversitelerinin payı ortaya çıkarılmıştır.

Toplam öğrenci sayısı ve yabancı uyruklu öğrenci sayısı oranlarında diğer üniversitelerin büyük bir üstünlüğü bulunmaktadır. Ancak bu durum ele alınırken ülkemizde 2021 yılında toplamda 208 üniversite olduğu ve yalnızca 23 araştırma üniversitesinin bulunduğu göz önüne alınmalıdır. 23 araştırma üniversitesi yaklaşık olarak ülkemizdeki her 4 üniversite öğrencisinden ve yabancı uyruklu öğrenciden birine eğitim vermiştir.

2017 yılında yükseköğretimdeki toplam yüksek lisans öğrencilerinin %33,24'üne eğitim veren araştırma üniversiteleri, 2021 yılında ülkemizde yüksek lisans öğrencilerinin %29,33'üne eğitim vermiştir. Ortaya çıkan bu oran yaklaşık olarak ülkemizdeki her üç yüksek lisans öğrencisinden birisinin araştırma üniversitelerinde eğitim gördüğünü göstermektedir. Doktora öğrencisi verilerine bakıldığında 2021 yılında her 100 doktora öğrencisinin 52'sinin araştırma üniversitelerinde eğitimlerine devam ettikleri görülebilmektedir. Bu durum ülkemizin gelecek yıllardaki akademisyenlerinin ve doktoralı çalışanlarının yarısını araştırma üniversitelerinin yetiştireceği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Öğretim üyesi ve öğretim elemanı verilerine bakıldığında ise araştırma üniversitelerinin akademik personel sayısının diğer üniversitelere göre iyi durumda olduğu söylenebilir. Bu durum araştırma üniversitelerinin öğrenci sayısına göre normal karşılanabilir. Özellikle lisansüstü öğrencilerin fazlalığı araştırma üniversiteleri için ekstra kadro ihtiyacı doğurmaktadır. Araştırma üniversiteleri ülkemizde akademik personel olarak görev yapan yaklaşık her üç kişiden birisini bünyesinde barındırmaktadır.

Yayın verileri ele alındığında akademik dünyanın en prestijli dergilerinin yer aldığı endekslerde çıkan her 100 yayının 42'sinin, yapılan her 100 atfın 42'sinin, her 100 Q1 yayının 44'ünün, yurtdışında çalışan kişilerle yapılan her 100 yayının 44'ünün ve yayınlanan her 100 makalenin 38'inin araştırma üniversiteleri imzası taşıdığı görülmektedir. Araştırma üniversitelerinin, üniversitelerin en önemli görevlerinden olan araştırma yapma ve yayınlama

görevini iyi derecede yaptığı, yükseköğretimimizde önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Ayrıca araştırmalar sonucu elde edilen fikri mülkiyet hakları konusunda da araştırma üniversitelerimiz 2021 yılında ülkemizde üniversite başvuru adresli her iki patentten birisini bünyelerinde barındırmaktadır.

Üniversiteler son yıllarda araştırma ve eğitim haricinde topluma katkı misyonunu edinmekte ve topluma katkı faaliyetleri yürütmektedirler. Buldukları ilde, bölgede ve ülke çapında sosyal yardım, eğitim ve mentorluk projeleri yürütmektedirler. Sosyal sorumluluk proje sayısı verileri incelendiğinde 2017 yılından 2021 yılına kadar araştırma üniversiteleri sosyal sorumluluk projelerini daha fazla ele almış ve 2021 yılında üniversitelerimiz tarafından yapılan projelerin yarısından fazlasını yapmışlardır.

Genel olarak bakıldığında araştırma üniversiteleri ülkemiz yükseköğretiminde tartışmasız önemli bir role sahiptir. Eğitim, araştırma ve topluma katkı alanlarında yükseköğretimdeki payı yüksektir ve diğer üniversiteler için önemli bir rol olmaktadır.

Yapılan bu çalışma araştırma üniversitelerinin yükseköğretimimizdeki yerini ve rolünü saptamaya yönelik bir perspektif sunmakta ve sonraki çalışmalara örnek olacağı düşünülmektedir.

Etik Beyan

“Türk Yükseköğretiminde Araştırma Üniversitelerinin Rolü” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik kurallara ve atıf kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma değerlendirilmek üzere başka bir akademik yayın ortamına gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynaklar

- Altbach, P. G. (2014, 07 18). *What counts for academic productivity in research universities?* 01 03, 2023 tarihinde University World News: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20140715105656393> adresinden alındı
- Altbach, P. G., & Salmi, J. (2012). *Akademik Mükemmeliyete Giden Yol (Dünya Çapında Araştırma Üniversiteleri Oluşturmak)*. (K. Yamaç, Çev.) Ankara: Efil Yayınevi.
- Balyer, A., & Özvural, D. (2020). Türkiye'deki Araştırma Üniversitelerinin Kuruluşları ve Zorluklarının İncelenmesi. *VII th International Eurasian Educational Research Congress* (s. 317-320). Eskişehir: EJER.
- Damar, M., Özdağoğlu, G., & Özveri, O. (2020). Üniversitelerde Dönüşüm Süreci ve Araştırma Üniversitesi Yaklaşımı. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 135-159.
- Saraç, M. Y. (2021). 2030'a Doğru Yükseköğretim Politikaları. *YÖK Yükseköğretim Dergisi*, 6-13.
- Yükseköğretim Kurulu. (2020). *YÖK Araştırma ve Aday Araştırma Üniversitelerinin Performanslarını Açıkladı*. Yükseköğretim Kurulu: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/yok-ten-arastirma-ve-aday-arastirma-universiteleri-degerlendirilmesi.aspx> adresinden alındı
- Yükseköğretim Kurulu. (2021). *Araştırma Üniversiteleri*. Yükseköğretim Kurulu: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Universiteler/arastirma-universiteleri.aspx> adresinden alındı

EXTENDED ABSTRACT

Research universities play a significant role in Turkish higher education since they advance students' education and the nation's technological and scientific advancement. These colleges frequently have significant research programs and give students the chance to learn about the most recent advancements in science and technology. Additionally, research universities give their personnel in the nation's industries and society at large access to information and technical advancements. In a study to rank 23 research universities in Turkey, places were determined

based on 13 variables, and the universities' standing in the higher education system was also looked at. These indicators include things like how many international publications there are, how many citations there are, how many projects there are, and how many patent applications there are. There are 23 research universities in Turkey that are part of the study. These universities have a significant impact on students' access to a cutting-edge education, on the nation's competitiveness in the science and technology industries, and on the cutting-edge research they carry out. The following list summarizes the 13 indications found in the study: ♦*Education*: This topic includes topics like student education quality, graduation rates, and the caliber of teaching staff. ♦*Manpower*: This aspect includes things like the percentage of foreign lecturers and the quantity of academic professionals on the teaching staff. ♦*Research*: This section includes information on the quantity, caliber, and citations of research. ♦*Contribution to Society*: The university makes a contribution to society through initiatives and partnerships related to social responsibility. These metrics are employed to evaluate the effectiveness of research universities. The standing of each research university and its place in higher education are established as a result of this performance review. Universities can use this information to improve instruction and research. In terms of both total enrollment and the proportion of international students, other universities enjoy a significant edge. However, it should be taken into account when analyzing this issue since there will only be 23 research universities in our nation in 2021 out of a total of 208. One in four university students and foreign students in our country received training from 23 research universities. In 2021, research universities, which in 2017 educated 33.24 percent of all postgraduate students in higher education, will have trained 29.33 percent of those students. This statistic demonstrates that around one in three graduate students in our nation attend research universities for their education. 52 out of every 100 PhD students will continue their education in research universities in 2021, according to data on doctoral students. This situation demonstrates the fact that in the upcoming years, research universities will train half of the academicians and PhD personnel in our nation. The quantity of academic personnel at research universities is in good shape when compared to other universities, according to data on lecturers and lecturers. According to the total number of students enrolled in research universities, this condition can be regarded as normal. For research universities, the overabundance of postgraduate students is particularly responsible for the demand for more staff. Approximately one in three people in our nation work as academic staff at research universities. Taking into account the publication statistics, 42 of every 100 publications, 42 of every 100 citations, 44 of every 100 Q1 publications, 44 of every 100 publications made with persons working overseas, and every 100 publications were published. Research universities signed 38 of the articles. One may argue that research institutions play a significant role in our higher education system since they do and publish research, which is one of their most important responsibilities. Additionally, in 2021, our research universities will possess one of every two patents in our nation with university application addresses for intellectual property rights obtained as a consequence of research. Apart from research and instruction, universities have taken on the purpose of contributing to society in recent years, and they have been engaging in socially beneficial endeavors. In their province, region, and the entire nation, they work on social aid, training, and mentorship projects. Research universities handled more social responsibility projects than other universities between 2017 and 2021, and they completed more than half of the projects completed by our universities in the year. Research universities make a large economic contribution to the nation through their studies. For instance, a project at a research institution can result in the creation of a brand-new technology or the advancement of an already existing one. This then makes it possible for companies in the concerned industries to operate more effectively, which benefits the national economy. Research institutions are crucial for boosting the nation's technological and scientific competitiveness because they give students access to cutting-edge instruction. By keeping up with the most recent technological and scientific advancements, students at these colleges are prepared for their future careers. Additionally, students can benefit from a higher quality education by using the findings of research undertaken at research universities in their classes. Obtaining intellectual property rights as a result of research universities' activity is also crucial. One in two patent applications in Turkey in 2021 will come from research universities. This demonstrates that research

universities have a significant economic role in addition to making contributions to scientific advancements. In conclusion, research universities play a crucial role in Turkish higher education. By advancing the nation's science and technology, educating students in cutting-edge fields, and boosting the economy, these universities play a significant part in raising the competitiveness of the nation. By granting access to information and technological advancements to workers and society in the sectors, the activity of research universities can be used to both educate students and contribute to the overall growth of the nation. Research universities strive for the highest level of achievement in order to hold a significant position in global rankings. As a result, research universities offer exceptionally high-quality education, and the outcomes of these studies are valued globally.